

Sandnes kommune
pb 720
4305 SANDNES

Tilbakemelding etter kontakt- og tilsynsbesøk i Sandnes kommune 24.02.04

Fylkesmannen i Rogaland, Utdanningsavdelinga, var på kontakt- og tilsynsbesøk i Sandnes kommune 24.02.04. Skolevurdering og kvalitetsutvikling var hovedtema for besøket. Temaet ble klargjort gjennom samtaler/intervju med representanter fra ledelsen i kommunen, samt skoleledere og representanter for lærere, foreldre og elever fra Aspervika skole og Øygard ungdomsskole.

Del 1:

Første del av kommunebesøket var avsatt til strukturerte samtaler/intervju med representanter for elever, foresatte, lærere, rektorer og PPT.

Del 2:

Andre del av kommunebesøket var satt av til informasjon/drøfting med administrativ og politisk ledelse i kommunen. En tok her for seg aktuelle tema som kommunen og/eller utdanningsdirektøren hadde meldt interesse for å informere om/drøfte.

Følgende personer deltok ved kontakt- og tilsynsbesøket:

Representanter fra kommunen:

Tore Sirnes rådmann, Per Morten Borgli varaordfører, Arnliot Bjelland leder utvalg for kultur og oppvekst, Kari Bente Daae kommunalsjef, Terje Frøiland rådgiver, Liv Kjersti Sandve PPT-leder, Ingvar Vignes fhv. opplæringssjef, Viggo Østebø leder Sandnes læringscenter, Svein Tore Biland, HTV Utdanningsforbundet, Ingvar Torsvik rådgiver, Roar Johannesen rådgiver

Representanter fra rektorer:

Gunn Dirdal Aspervika skole, Torbjørn Krogedal Øygard ungdomsskole

Representanter fra lærere:

Gro Slåttelid og Torhild Nødland Aspervika skole, Jone Herikstad, Øygard ungdomsskole

Representanter fra foreldre:

Terje Lauvvik, Ståle Idland og Marit Hæreid Aspervika skole, Tom B. Erichsen Øygard ungdomsskole

Representanter fra elever:

Henrik Hoel og Daniel Spilling Mjånes, Aspervika skole, Roger Moen og Hanne Håkonsen, Øygard ungdomsskole

Representanter fra Fylkesmannen:

Svein Helgesen utdanningsdirektør, Audun Gjerde rådgiver, Marta Vignes Steine rådgiver

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	e-post:	Landbruksavd.	Telefon:
		51568700	postmottak@fm-ro.stat.no	Lagårdsv. 80	51568700
Postboks 59	Lagårdsv. 78	Telefaks:	Hjemmeside:	Postboks 59	Telefaks:
4001 Stavanger	Stavanger	51568811	www.fylkesmannen.no/rogaland	4001 Stavanger	51568811

1. Intervjuer/samtaler med fokus på skolevurdering og kvalitetsutvikling

Samtalene tok utgangspunkt i et sett av spørsmål som benyttes ved kontakt- og tilsynsbesøk i alle kommuner. Flertallet av spørsmålene er felles for alle informantene, men de er likevel tilpasset de ulike gruppene. Samtalene var organisert gruppevis.

Hovedtema i samtalene er kommunens/skolens arbeid med skolevurdering og kvalitetsutvikling, med basis i Forskrift til Opplæringslova, §2-1:

” Skolen og lærebedrifta skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i den generelle delen av læreplanen og dei enkelte læreplanane for fag.

Kommunen og fylkeskommunen har ansvar for å sjå til at vurderinga blir gjennomført etter føresetnadene.”

Fylkesmannens hovedinntrykk av arbeidet med lokal skolevurdering og kvalitetsutvikling oppsummeres gjennom følgende punkter:

- Sandnes kommune har siden LUIS-programmene ble gjennomført for ca. 10 år siden hatt fokus på arbeid med lokalt forankra kvalitetsutvikling og skole-vurdering. Kommunen har vært opptatt av å tilpasse det lokale arbeidet til nasjonale skolepolitiske føringer.
- Det kommunale systemet for skolevurdering og kvalitetsutvikling er ambisiøst og omfattende, men gir likevel skolene betydelig handlingsrom. Systemet er basert på en balansert målstyringsmodell (BaRM) og består av en ”vurderingsmeny” som gir skolene muligheter for å prioritere mellom fokusområder. Enkelte elementer, bl.a. noen spørreundersøkelser, er obligatoriske . Kommunenivået følger skolene opp via jevnlig rapporteringsrutiner og samtaler om tiltak knyttet til vurderings- og kvalitetsutviklingsarbeidet.
- Rektorene er opptatt av å innrette vurderingsarbeidet i lys av konkrete utfordringer på egen skole, og med hovedfokus på å stimulere de gode refleksjonene omkring egen praksis. Det advares mot å ”overlesse” hverdagen med bruk av ”målinger”. Erfaringene med bruk av vurderingsverktøyet ”Elevinspektørene” framheves i denne sammenheng som gode.
- Skolene bruker bl.a. års-/virksomhetsplan og årsmelding som verktøy i vurderings- og utviklingsarbeidet. Det har vært en positiv utvikling m.h.t. forståelse for viktigheten av dette de senere år. Forskjellene mellom de engasjerte og de ”avventende” i personalet oppleves imidlertid fortsatt stort.
- Faglige kartleggingsprøver brukes systematisk. Det er rutiner og klare forventninger til bruk av elevsamtaler, som gjennomføres i forkant av forelderkonferansene. Medarbeidersamtaler med fokus på egne og trinnets/lagets mål oppleves som nyttige. Personalseminar prioriteres når økonomien tilsier mulighet for det.
- Det synes å være relativt lite systematisk samarbeid mellom skolene i kommunen. Ev. nettverk, interne eller eksterne, må etableres på eget initiativ. Lærerne gir uttrykk for savn av et kommunalt Pedagogiske forum.
- Skolene melder om relativt aktivt foreldre-engasjement gjennom FAU med god struktur. Det framheves i lys av dette som et tankekors at kun 20-25% av foreldrene deltok i årets spørreundersøkelse. Den lave deltakelsen vil bli analysert og fulgt opp av skolene.

- Foreldrene uttrykker i hovedsak positive erfaringer med egne skoler. De er opptatt av å skape større bredde i foreldereengasjementet, med fokus på åpenhet, dialog og oppfølging. Skolene utfordres til nytenkning bl.a. når det gjelder temavalg, informasjonsflyt, bruk av ny teknologi og forventningsavklaringer. Det framheves som viktig å stille krav både til foreldre og elever, samtidig som både foreldre og elever skal kunne stille krav til skolen.
- Aspervika skole deltok skoleåret 2002-2003 i prosjektet "Foreldredeltaking i skolebasert vurdering". Erfaringene ved egen skole har vært positive, men det er i liten grad tatt tak i disse for å spre dem til andre skoler i kommunen. Det understrekes at engasjementet lett kan begrenses til en liten gruppe spesielt interesserte foreldre, noe som kan skape et A-lag og et B-lag blant foreldrene.
- Elevenes reelle medvirkning på skolehverdagen synes å ha vært relativt beskjeden. Det har blitt bedre etter resultatvurderingene av Elevinspektørene. Mest fokus har vært på egenvurdering og valg av leksemengde, ulike oppgaver og prosjekttema. Utover brukerundersøkelsene synes elevene i liten grad å bli utfordret til å delta direkte i vurdering av selve lærings- eller utviklingsarbeidet ved skolen.
- Elevrådsarbeidet ser ut til å fungerer greit, selv om informasjonen fra de tillitsvalgte ut i klassene varierer. Det er mest fokus på praktiske saker, for eksempel skidag, skoleball, inneklima og nærmiljø. En elevrepresentant fra hver skole deltar i Barn og unges bystyre. Dette organet har møtet en gang i året, med fokus på psykisk og fysisk skolemiljø. Rådet disponerer midler til fordeling etter søknader fra skolene.
- Skolene signaliserer at "terskelen for å bry PPT" oppleves som relativt høy. Dette ser delvis ut til å skyldes kapasitetsproblemer. PPT's arbeidsform er mest fokusert på enkeltelever; den synes i liten grad å spille noen rolle i forbindelse med lokal skolevurdering og kvalitetsutvikling. PPT påpeker at individarbeid og systemretta arbeid er to sider av samme sak. Skolene melder sine behov, elevene utredes og følges opp. Det synes å være behov for en gjensidig forventningsavklaring mellom skole og PPT, herunder en tydeligere "bestillerkompetanse" fra skolens side og klarere synliggjøring av PPT's totale kompetanse og kapasitet.
- Både foreldre og elever ved Øygard skole er opptatt av og sterkt bekymret for skolens dårlige inneklima og manglende godkjenning på dette området.

Del 2.

Aktuelle saker/tiltak i grunnskolen i Sandnes - orientering og drøfting.

Andre del av kommunebesøket var avsatt til informasjon/drøfting av aktuelle tema som kommunen og/eller utdanningsdirektøren hadde uttrykt ønske om å sette på dagsorden.

Ressurser

Sandnes kommune er i ferd med å utarbeide ny modell for tildeling av ressurser til skolene, basert på en stykkprismodell (frikoblet fra klassebegrepet) som omfatter alle utgifter, også ressurser til tilpassa opplæring og spesialundervisning. Ressurser til de mest ressurskrevende elevene (100% elevene) holdes utenfor. Den nye modellen skal nå testes ut. Skolene vil likevel for vår og høst 2004 få ressurser etter gammel modell.

Nyordningen innebærer ingen total innsparing, men klargjør ressurs situasjonen på et tidligere tidspunkt enn før. En liten ressurs holdes tilbake for uventede forhold som for eksempel

tilflytting og ”nye diagnoser”. Den nye modellen medfører ingen økonomiske innsparinger for kommunen.

Kommunens utgifter til grunnskole har hatt en markant økning i forhold til andre tjenesteområder. Hovedårsaken er en sterk vekst i folketallet og spesielt mange barn og unge.

Tilpasset opplæring og spesialundervisning.

Kommunen arbeider målbevisst for at enda flere av elevene skal få sin undervisning som tilpassa opplæring, og at tallet på enkeltvedtak om spesialundervisning kan reduseres. Målet er å gi den enkelte skole et så stort handlingsrom at den har anledning til å realisere denne intensjonen.

Kommunen stiller seg kritisk til det den opplever som for sterkt fokus på omfang og timetall fra fylkesmannen side, i forbindelse med rutiner for klagebehandling. Enkelte skjema som forventes brukt i saksbehandlingen oppleves å stå i motstrid til andre signaler som gis skriftlig og muntlig fra utdanningsavdelinga. Det etterlyses mer oppmerksomhet mot kvalitet enn mot kvantitet.

PPT hevder å gi kvalitativt bedre tilrådninger nå enn tidligere. Enkelte skoler synes fortsatt å være sterkt opptatt av at sakkyndig vurdering primært skal utløse flere ressurser, og uttrykker misnøye når det ikke skjer. Behovet er ofte mer veiledning, ikke flere ressurser. Dette er et dilemma så lenge PPT har store kapasitetsproblemer med inntil seks måneders ventetid. Etter tilmelding gjennomføres imidlertid samtale med foresatte snarest mulig.

Pedagogisk forsvarlige grupper.

Skolene er kommet ulikt i arbeidet med å følge opp lovendringen etter bortfall av et fast klassesdelingstall. Kommunen har ikke foreløpig prioritert området, men er bl.a. opptatt av hva innføring av gruppebegrepet har å bety for språkdelingsproblematikken.

Utdanningsdirektøren presiserte Stortingets klare forutsetning om at lovendringen ikke skal kunne brukes til å iverksette økonomiske sparetiltak, og at nye modeller må forankres og begrunnes ut fra skjønsmessige vurderinger av hva som er pedagogisk forsvarlig.

Nærmiljø - skoletilhørighet

Bolig- og befolkningsutviklingen i Sandnes har aktualisert spenningsfylte saker i forhold til opplæringslovens klare nærskolerettigheter. Skolene i kommunen ligger tett, og når det likevel må benyttes skyss, vil det i enkelte tilfeller være ønskelig med noe større fleksibilitet enn hva loven gir muligheter til. Det ble understreket fra utdanningsdirektørens side at nærskoleretten står meget sterkt, og at dialogen med foreldrene er viktigste utfordring for kommunen i slike saker.

Voksenopplæring

Kommunen har en godt organisert voksenopplæringstjeneste med totalt 5-600 elever. Sandnes synes å ligge langt fremme når det gjelder norskopplæring for innvandrere og i gjennomføring av introduksjonsprogrammet. Samarbeidet med PPT framheves som særlig godt.

Hovedutfordringen ligger i å treffe de forskjellige målgruppene med relevant informasjon.

Del 3.

Vurdering/oppsummering

Påfølgende vurdering/oppsummering fra utdanningsdirektøren bygger i hovedsak på inntrykkene fra samtaler og informasjon under kontakt- tilsynsbesøket, samt gjennomgang av skriftlig materiale innsendt fra kommunen i forkant av besøket:

Sandnes kommune framstår som en kommune med klare og høye mål når det gjelder vurdering og kvalitetsutvikling av den lokale skolen. Kommunens systematikk på området er imponerende både når det gjelder ambisjoner og skriftliggjøring. Hovedutfordringen synes å ligge i å velge og prioritere bruken av vurderingsverktøy slik at det ikke oppstår et unødvendig sterkt dokumentasjons- og målingspress.

Utdanningsdirektøren har på bakgrunn av tilsynsbesøket inntrykk av at kommunen og skolene er opptatt av å finne en fornuftig balanse her, med utgangspunkt i situasjon og utfordringer på den enkelte skole. Ny organisasjonsmodell gir skolene meget stor frihet, som egne resultatenheter. Det er imidlertid viktig at det fra overordnet kommunenivå følges opp med tett dialog, gode støttesystemer og samordnet kompetanseutvikling.

Personalet synes å bli stadig mer bevisste på betydningen av systematisk arbeid med lokal skolevurdering og kvalitetsutvikling, selv om selve begrepene ikke har så mye fokus i skolehverdagen. Behovet for en sterkere bevisstgjøring på hva som skal vurderes, og hvor ofte, kommer tydelig fram under intervjuene. Brukerundersøkelser oppleves som tidkrevende. Det understrekes behov for prioritering mellom satsingsoppgaver. Det uttrykkes bl.a. fra en av lærerne: "Hvis alt skal være like gyldig - blir det fort likegyldig".

Utdanningsdirektøren vil understreke at skolelederne trenger mye støtte og oppfølging fra overordnet kommunenivå i sitt krevende arbeid med å få skolebasert vurdering til å bli en naturlig og integrert del av arbeidet på den enkelte skole. Dette vil bli enda viktigere når ny reformrettet utviklingsaktivitet skal gjennomføres i kjølvannet av stortingsmeldingen "Kultur for læring".

Kommunen og skolene synes å ha en klar utfordring når det gjelder å utnytte PPT sin kompetanse i bredere forstand enn det som skjer i dag, ikke minst i arbeidet med kvalitetsutvikling i skolene. Det vises her til opplæringslovens beskrivelse av PPT's oppgaver i lovens §5-6, der det forutsettes at kompetansen skal utnyttes i et bredt systemperspektiv. Skolenes bestillerkompetanse og PPT's kapasitet vil her være avgjørende for positiv utvikling.

Utdanningsdirektøren oppfordrer Sandnes kommune til fortsatt å arbeide systematisk for å gi enda flere elever et tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor de ordinære rammene. Reduksjon av behovet for spesialundervisning på grunnlag av enkeltvedtak vil bare kunne oppnås på en forsvarlig måte gjennom målrettet arbeid med å styrke den tilpassa opplæringa.

Foreldrenes holdninger til skolene oppleves i hovedsak som positive. Utdanningsdirektøren har imidlertid registrert at oppslutningen om den siste foreldreundersøkelsen var svak. Dette tilsier at skolene har en utfordring i å legge til rette for et bredere engasjement og trekke mer av foreldreressursen inn i et aktivt skole-hjem-samarbeid. Forventningsavklaringer er viktige i denne sammenheng.

Elevene gir positiv tilbakemelding om trivsel og arbeidet ved skolene. Bl.a. resultatene fra ”Elevinspektørene” viser likevel at skolene har et utviklingspotensiale når det gjelder reell elevmedvirkning i skolehverdagen.

Utdanningsdirektøren registrerer bekymring for inneklimaet ved Øygaard skole fra flere hold. Elevene forteller bl.a. om ubehag og fravær pga dårlig ventilasjon. Det vises i denne sammenheng til nytt kap. 9A i opplæringslova, som tydeliggjør og skjerper kommunenes ansvar for både det fysiske og psyko-sosiale miljøet i skolen.

Utdanningsdirektøren vil avslutningsvis takke Sandnes kommune for et hyggelig og godt tilrettelagt kontakt- og tilsynsbesøk, god informasjon og konstruktiv dialog.

Med hilsen

Svein Helgesen
utdanningsdirektør

Marta Vignes Steine
rådgiver

*Saksbehandler: Marta Vignes Steine
Saksbehandlers telefon: 51 56 87 27
E-post: marta.vignes.steine@fm-ro.stat.no*